

Nicolai Edinger Balles sørgetale over prinsesse Charlotte Amalie

Taler

Nicolai Edinger Balle
Biskop

Dato

20. november 1782

Sted

Roskilde Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Johannesevangeliet kapitel 17, vers 24

Fader! Jeg vil, at de, som Du haver givet mig, skal og være hos mig, hvor jeg er; at de skal see den min Herlighed an, som Du har givet mig, thi Du har elsket mig, førend Verdens Grundvold blev lagt.

Indgang.

Som ingen af os lever sig selv, saa døer og ingen sig selv. Hverken Livet eller Døden er sat i vor Magt, at vi selv kunde raade for nogen af Delene, til at bestemme dem efter eget Tykke. Ingen af os gaaer ind i Livet af egen Beslutning, gaaer frem i Livet ved egen Kraft, gaaer ud af Livet efter egen Velbehagelighed.

Ingen af os holder Døden tilbage, gaaer Døden forbie, farer bort med Døden, saasom det lyster ham, og han selv har vildet anordne. Der er en høiere Magt, som beskikker for Menneskene, baade det, at leve, og det, at døe. En Magt, som ingen Fyrste kan modsætte sig, end ikke den vældigste Hær af stridbare Krigere kan værge sig imod, naar den gjør Anfald.

Men alligevel en Magt, som ikke farer blindt frem, efter en streng Nødvendigheds uforanderlige Love. Viisdom styrer den. Miskundhed og Forbarmelse ledsager den. Det er Herren, "Folkenes Dommer", Herren "den stærke og mægtige", men ogsaa Herren "den gode og trofaste", en "naadig, barmhiertig, langmodig Herre", som "døder og gjør levende".

Paulus Apostelen, af hvem vi laante den Bemærkning, at ingen lever sig selv, og

ingen dør sig selv, haver neppe ladet den indflyde i sin Skrivelse til Romerne, i det fiortende Kapitels syvende Vers, førend han strax i det paafølgende ottende Vers viser os hen til en Herre, som haver ene at befale med uindskrænket Myndighed over Liv og Død. Thi “dersom vi leve,” siger han, da leve vi Herren, og dersom vi “døe, da døe vi Herren. Hvad enten vi leve, “eller døe, ere vi Herrens.” Paa ham, og ingen anden, beroer det allene, om enten Livet skal opholdes, eller nedbrydes, skal smykkes med Hæder, eller nedtrykkes i Vanære, skal oversvømmes med rige Velsignelser, eller hengives under Fattigdoms Byrder og Modgangs Bitterheder. Døden sender han over os, enten pludselig, eller langsom, enten tidlig eller sildig, enten i smertelig Sygdom, eller ved taaleligere Svækkelse: efter sin egen Viisdom og Godhed bestemmer han, paa hvilken Maade det skal skee.

Vi ere hans Eiendom. Han er berettiget, til at handle med os, som øverste Herre, hvordan det synes ham best. Vi høre ham til, som de, der ere ham undergivne, fordi hans hænder have dannet os i forunderlige Maader; som de, der ere ham Lydighed skyldige, fordi han indslutter os under sit hielperige Forsyns uafsladelige Varetægt. Vi ere hans baade med Legeme og Siel, for hvilke at udfrie af den Yderste Fordærvelse, han ikke haver sparet nogen Møie, ikke tilsidesat den allerdyreste Opofrelse; og med hvilke vi altsaa ere pligtige, til at ære ham igien, baade i Tanker og Gierninger.

Merker især, Andægtige! At det sidste var den Hovederindring, Apostelen vilde indskræpe. Ikke blot formedelst den Magt, Herren beviser i at opholde vort Liv, og velsigne det, men i Besynderlighed formedelst den Lydighed, som i Livet bør udvises mod alle hans Bud, maae det stedse ihukommnes, at vi leve ham, og ere hans.

Ved at skue tilbage paa Sammenhængen med det foregaaende, opdage vi lettelig Apostelens egentlige Mening. Han vil sige: “Saa lidet kan den svage i Troen, som den stærkere, selv beslutte, enten af Føielighed mod sine Medbrødre, eller af andre Aarsager, hvad han vil gjøre og lade. Herren allene haver Magt at befale og forbyde. Ham bør enhver have foresat sig, i al sin Vandel at lyde og følge.

Hvad en Christen har overbeviist sig om, at være ham takkeligt, bør han fuldføre; har fattet Tvivl om, at være ham modbydeligt, bør han undflye. Det ganske Liv med alle dets Bestræbelser skal være ham opofret, til at bevidne ham sin Lydighed, sin Ærefrygt, sin allerivrigste Taknemmelighed.

Merker tillige, at Paulus end ikke afdrager sin Agtsomhed fra denne, mod Herren os paalagte Forpligtelse i Døden selv. Som vi leve Herren, maae vi og døe den samme Herre. Ikke blot formedelst den Magt, han besidder, til at paaføre os Døden, saa snart og paa hvad Maade det behager ham, men især formedelst den ham efter Døden endnu tilhørende Rettighed, til at handle med os, som hans Viisdom kan udkræve, bør det idelig hænge os dybt i Tankerne, at vi ere hans, og høre ham til, ligesaa fuldt i det vi døe, som imedens vi leve.

Sielen skal ikke forgaae, naar Legemet hensmulner i Støv. Den er tilovers for sig selv, sig selv bevidst, og har Evne til at virke selv, skjønt anderledes, end i sin nærværende Forfatning.

Men nu skal den fremstilles for Overherrens Domstoel, til at aflegge Regnskab for al sin Omgangsmåde i det jordiske Liv; og da forordner han, som en retfærdig Dommer, hvad enten Løn eller Straf, Benaadelse eller Fordømmelse, skal vederfares den igiennem alle Evigheder. O, Dommen! - den forfærdelige Dom – hvor det, “som er skjult i Mørket, skal føres for Lyset, og de hemmeligste Hiertets Beslutninger legges for Dagen”; hvor ingen Persons Anseelse haver Sted, intet Spor af Partiskhed kan tænkes at yttre sig: hvor “enhver skal betaales efter sine Gierninger”, enhver “faae Vederlag efter det, han i Legemet haver gjort, enten godt eller ondt” - hvad for en Tanke, at skulle fremstilles strax efter Døden for saadan en Dom! - og hvilken Bævelse maae Sielen overfaldes af, naar den ei miskiender sine mangfoldige Feil, naar den ængstelig skuer omkring efter et gyldigt Forsvar, men finder intet, haver ingen Talsmand at forlade sig paa! Hvor lidet nytter os altsaa den Paamindelse, at vi maae døe Herren, naar vi ikke have levet Herren, som vi burde.

Var det ei nok, at Dødens egen Betragtning kan indjage Naturen en uimodstaaelig Rædsel? Skal Sindet endnu foruroliges mere af en anden langt frygteligere Forestilling, at den Almægtiges fortærende Hevn vil opsluge og fordærve vor Aand, da den nys har svunget sig op over Legemets Ruiner?

Dog! Hvi tøver jeg, at indgyde den herlige Trøst i mine Tilhøreres Hierter, hvormed Apostelen har sluttet sit Vidnesbyrd om Herrens Myndighed over os i Liv og Død. Den Herre, vi have nærmest at svare for, er Christus, Forsoneren, Christus Jesus, Guds eenbaarne, evige Søn. Og vi kiende ham jo, at han i Kiødet er vor Broder, i sine Lidelser vor Frelser, i Himmelen vor Talsmand, i Dommen

sine Troendes Beskiermer, i Evigheden deres hulde Saliggjører. “Enten vi leve, eller vi døe, ere vi Herrens, “sagde Apostelen i det ottende Vers; og nu legger han til i det niende: “Thi dertil er Christus baade død, og opstanden, og indgaaet til Livet igien, at han skal herske baade over Levende og Døde.”

Christus haver indlemmet os under sit egentligste Herredømme. Han købte os med sit Blod, til at være sin Eiendom i den besynderligste Forstand. Hvorfor og Faderen har overdraget ham det nærmeste Herskab over os, indtil den hele Forløsning ved alle Troendes fuldkomne Saliggjørelse er tilendebragt. Han hersker, ikke blot som Skaber og Opholder, tilligemed Faderen og den Hellig Aand. Han hersker end mere for sig, som sine Undersaatteres Befrier, som sine forløste Tieneres aandelige Regent, ikke til Straf, men Skaansel, ikke til Frygt, men Glæde for de retskafne, der ere blevne Guds Børn ved den frugtbare Troe, men hvilken de have annammet ham. Hvad skulde de frygte for under en Herres Regjering, som elsker dem med broderlig Kierlighed? Hvad grue for ved Dødens Ankomst, hvis Braad den vældige Livets Fyrste længst har borttaget, at den ikke maatte skade dem? Hvad skælve for i en Dom, hvor den, som dømmer, har engang overantvordet sig selv under Lovens Fordømmelse, paa det at de maatte frikiendes?

Kun at vi leve, “ikke os selv, men ham, som er død og opstanden for os”, kun at vi “korsfæste Kiødet med dets Lyster og Begiæringer, til et Vidnesbyrd om, at vi tilhøre Christo,” og ere hans. Vor Troe skal bevise sig, at være virksom i Dyd. Vor Dyd maae befæstes ved helliggjørende Kundskab. Vor Kundskab maae bære Frugt i Afhold. Og denne Taalmodighed skal igien vække os op til ivrig Guds frygt.

Og denne Guds frygt antænder i Hiertet den varmeste Broderkierlighed. Men Broderkierligheden breder sig atter ud i en oprigtig Kierlighed til alle Mennesker.

Da have vi ikke været ørkesløse i Jesu Christi vor Herres Erkiendelse. Vort kald, vor Udvælgelse, er urykkeligen stadfæstet. Ingenlunde skal Haabet bedrage os. Men os skal saaledes en rigelig Indgang være opladt til Jesu Christi, vor Herres og Frelsers evige Rige. O! Den Herre at leve, den Herre at døe, maae være idel husvalende Trøst, idel opmuntrende Fryd.

Allerede forstaaer enhver, som haver hørt mig med Andagt, at Jesus Christus

Forløseren er den allerbeste Herre, vi kunde vælge os at tiene, saavel i Livet, som i Døden. Men at kiende og smage det med et deeltagende Hierte, skal i Dag være Maalet for vore gudelige Betragtninger. Et bedre Middel kan vel ikke foranstaltes, til at lindre Gemytternes Bedrøvelse, over det kostbare Tab, vi have giort. Men heller ikke vidste jeg, hvorledes en værdigere Admindelse, end just i saadanne Forestillinger, skulde stiftes den **Dyrebareste Printsesse**, hvis jordiske Levninger nu ere hensatte i deres Hvilested.

Under Jesu Regiering finder en lydige Undersaat, en troende Christen, sin sandeste Lyksalighed allertryggest forfremmet. Frimodig tør jeg beraabe mig, i Stedet for andet Beviis, paa vor hiemfarne Gudfrygtige Printsesses forhen aflagte Vidnesbyrd og vidende Exempel.

Under Jesu Herredømme kan en døende Christen med fuldeste Tillid giøre sig Haab om, at hans evige Velfærd skal være ham sikkerst bevaret. Hun veed det nu, den Høisalige, af egen umiddelbar Erfaring, hvor tryk han er i Døden at forlade sig paa. Men vi skulde kiende det ved Hielp af en nøiere Grandskning paa den ypperlige Text, som allernaadigst er forelagt at afhandles.

Samler da med mig alle de hellige Betragtninger, til hvilke at anstille, baade den Høie Persons christelige Levnet, til hvis Erindring her skal tales, og Textens hele Indhold, som tillige bør forklares, giver nær Anledning, under følgende:

Hovedlære.

Jesus Christus er i Livet, i Døden,

Den allerbeste Herre.

I Livet er Jesus Christus den allerbeste Herre. Hver, som troer, kan aflegge Vidnesbyrd derom. Thi

Er ikke saadant et Guds Barn frietaget under Jesu Regiering fra det verste Onde, som gjør Livet mest besværligt? -- Fra de syndige Begieringers Herskab og Vold. Fra en saaret Samvittigheds nagende Uroe. Fra Mistvivl, og qvælende Græmmelse i Gienvordigheder – Kan der tænkes noget verre blant alle de onde Ting, hvoraf Jorden er oversvømmet?

Er saadant et Guds Barn ikke benaadet under samme Jesu Regiering med det

sandeste Gode, som gjør Livet mest behageligt? -- Med Retfærdighed, som gielder hos Gud. Med aandelig Fred, som virker Tillid og Frimodighed til Gud. Med Glæde og Fryd i Gud, som indgydes i Hiertet af den Hellig Aand. -- Kan der ønskes et sandere Gode blant alle de Lyksaligheder, Jorden har at opvise?

Fra dette Onde var Hun frietaget i Livet; Med dette Gode var Hun i Livet benaadet: den troskabsfulde Jesu Christi Tienerinde, til hvis Ihukommelse Forsamlingen er anordnet.

Nogle Træk af denne gudfrygtige Printsesses christelige Tænkemaade Og Vandel.

Hendes Kongelige Høihed Printsesse Charlotta Amalia, Dannemarks og Norges, de Venders og Gothers Arve-Printsesse, Hertuginde i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken og Oldenburg – en Konges Datter: den Fierde Frederiks, hvis Minde er indtrykt saa dybt i de redelige Borgeres skiønsomme Hierter, er aftegnet saa levende i de klogeste Foranstaltninger til almindeligt Gavn, i den sieldneste Omhue for Christi Riges Udbredelse, at ingen Tid, ingen paafølgende Omvexling af Slægter og Aarhundrede, kan udslette det – en Konges Søster: den Siette Christians, hvis Navn er saa helligt for uskrømtet Gudfrygtigheds oprigtige Elskere, hvis utrættelige Aarvaagenhed over sit Folks Forbedring i Sæder og Forhold, hvis nidkiere Flid i sit høieste Kald, hvis stadige Attraae efter at herliggjøre Guds i Christo mod Syndere beviste Barmhiertighed, endnu forlyster, og altid skal forlyste de Retsindige, som have lært at skattere Fortienester efter eget Værd, uden at hensee til den udvortes Glimmer. -- Ak! Denne værdigste Datter af den hæderligste Konge – Denne, den frommeste Konges sin Broder saa lignende Søster - Hun er ei mere iblant os. Graven skiuler den afbrudte Leerhytte, hvori Hendes ædle Siel havde taget sin Bolig.

Og Hun var Kongehusets Prydelse, den Høikongelige Families kiereste Lyst. I Hendes Omgængelse havde de ældre allerhøieste Personer altid fornøiet sig, over den hiertelige Hengivenhed til sin udvalgte Slægt, og det retskafne Væsen, og den ukunstlede Gudfrygtigheds Iver, som allevegne lyste frem af Hendes Taler og Gierninger. I Hendes Omfavnelse havde de yngre høieste Personer altid

fundet Liv og Glæde, over den blide Kierlighed, Hun beviste Dem, over den takkelige Godhed, og den travle Omhue, hvori Hun stedse lod Dem see, hvad Hun følte for Deres Skyld. Hvad Under, at Hun savnes med Smerte, om end Medlidenhed over den sildigere Alders Skrøbeligheder ikke tillader, at ønske Hende, saa svækket Hun var, tilbage igien.

Jeg vil ikke hugge Saar i Saar. Men det er vist, at vor elskte Konge, som ikke var ligegyldig ved Hendes Fromhed, ei haver skuet Hendes Jordefærd uden Rørelse. Det er vist, at Dronningen, vor ømmeste Moder, som kiender Venskabs blide Følelser, og veed at skattere dem, ikke haver seet sig sin elskeligste Veninde berøvet, uden Veemodighed: hvorofte Hun og i de senere Tider har maattet afbryde sin Roe, for at pleie den Lidende.

Havde vi læst i vore Dyrebareste Printsers, i vore Dyrebareste Printsessers Øine, hvad der foregik i Deres Inderste, da Budskabet var bragt om Hendes Død: at Hiertet bevægedes, og ligesom blødte af Ynksomhed, skulde vi let have bemærket. Ikke en eneste Person i den Høikongelige Slægt haver kiendt Hende, fra Ungdom indtil Alderdom, uden at elske Hende inderlig.

Men Hiertet bløder hos flere, som i Hende have tabt et uvurdeerligt Klenodie. Kirken savner et skinnende Lys, som før bestraaede den herlige Troe, hvoraf det selv var antændt, og udbredte den klareste Glands over Christi velgiørende Lærdomme. Man faae deres Kraft ligesom tindrende Straaler at fremskinne i den Gud hengivne Printsesses hele Tænkemaade og Vandel.

Hvilken Jesu Bekiender sørger ei over, at deres Antal formindskes, som ikke med Læber allene, men i Gierning og Sandhed forherlige hans Navn? Landet savner en ivrig Christindes utrættelige Forbønner. Mon det er til Overflod, at et fromt Guds Barn, som uden Frygt kan tale med Gud saasom en Mand taler med sin Næste, en Moses fordum kunde tale med ham; besielet af Abrahams Troe, træder frem for hans Nafyn, og siger til ham: "Herre! Vil du da ødelegge den Retfærdige med den Ugudelige." Mon det var unyttigt for Israel, at det anholdt hos Samuel, og begierede af ham: "tie du ikke, fra at raabe for os til Herren vor Gud, at han frelser os af Philisternes Haand."

Men uombedet haver den ældste Kongedatter i vor christelige Kongehuus fra Aarets Begyndelse til dets Ende, i sine daglige Bønner stedse taget vor Sag til Hierte, og stridet for os i Troens Kamp, ligesom Jakob fordum, da han sagde til

Engelen, med hvem han kæmpede: “jeg slipper dig ikke, uden du faaer velsignet med.” Kan det være os ligegyldigt, at Herren nu haver budet den Fromme, “hvis Bøn var ham eller en Velbehagelighed: du skal ei bede mere for dette Folk, ei opløfte din Røst med klagende Forbøn, ei møde mig med Begieringer for dem.” Hvilket Savn i de Ringeres Boliger: dem Hun aldrig har kundet nægte deres Begiering; i Enkernes Huse, hvis Øine Hun ikke tillod at fortæres af Graad.

Hvilket Savn for de Faderløse, til dem Hun uddeelte sit Brød, lod dem opvoxe under sin Pleie, ledte dem frem fra de spædere Aar til Kundskab om Gud, og til nyttig Arbeidsomhed. Naar saae Hun en elendig, som fattedes Klæder, og lod ham omkomme i Vinterens Kulde?

Naar hørte Hun, at en Fattig var huusvild, og forsømte at skaffe ham Lye? Naar vidste Hun, at en forarmet maatte sukke efter Lægemedler i haarde Sygdomme, og sendte ham dem ikke? Men alle disse græde bitterlig, og ere heftige i deres Klagemaal, og holde Sorg, som Hun var værdig til.

Deres Haab er forloret. Dog! Ved andre Guds Børns efterlignende Gavmildhed skal deres Tab igien vorde oprettet. Heller ikke var det min Hensigt, kun at formere Tilhørernes Bedrøvelse, i Stedet for at lindre den, ved mange Forestillinger om Kirkens, og Landets, og de trængende Medborgeres, ikke lidet betydelige Forliis.

Tvertimod jeg vilde heller, ved sidste høitidelige Erindring om saadan en Dyrebar Printsesse, fornye den trøsterige Opbyggelse i deres Siele, hvilken Hun ofte selv haver opvakt tilforn ved sit lærerige Exempel. Hvad andet var Hendes hele Liv? - Det begyndte den siette October i det siette Aar af indeværende Aarhundrede, og endtes paa samme Maandes otte og tyvende Dag i dette Aar: et længere Liv, end nogen anden i Hendes Kongelige Stamme, kun een undtagen, endnu haver opnaaet – Men hvad var det andet, end idel Opbyggelse?

Spørger ikke, hvorledes denne Dyd kunde saa herlig skride frem paa den slibrige Bane, hvor Gud havde henstillet den? En Bane, som er omringet af allehaande forførste Fristelser er udsat for den smigrende Verdens bedrageligste Tillokkelser, er vanskelig at gaae frem paa med faste Skridt til reen Uskyldighed, uden at snuble engang, eller vakle, i det mindste for et Øieblik. Man veed jo, som Hun døde Herren, saa levede Hun Herren. Fra første Barndom vantes Hun, til at leve efter hans Ord, med Haabet allene befæstet paa den

Miskundhed og Naade, som er opladt for Syndere i det store Forsonings-Verk.

Hendes gudfrygtige Moder, den andagtsfulde Dronning Lovise, fød Hertuginde til Meklenborg, havde tidlig underviist Hende om den rette Lyksaligheds Vei, paa hvilken Hun selv vandrede frem; og dette forklarer os den sande Oprindelse til Hendes rare Dyder. Lad Hyklerin kalde dem medfødte, og derved betage dem deres største Værdie.

Men vi bekiende til Sandheds Roes, at Fyrster, ligesom andre, ere fødte Kiød af Kiød, maae fødes Aand af Aand, førend de indkomme i Guds Rige. Og atter bekiende vi til Ære for Troen paa Christum, at den allene kan hellige, rense, forædle deres med Synd besmittede Natur, kan gjøre dem duelige, til at fuldføre de vigtige Pligter, som ere dem paalagte i deres høieste Stand.

Vor himmelgivne Printsesse erkjendte det selv. Hun tiende Christo sin Herre, og levede kun, for at herliggjøre hans Navn ved usminket Lydighed mod alle hans Befalinger. Men hvo haver med større Taknemmelighed, end Hun, indseet og skønnet paa, at Hendes sande Lyksalighed i Livet allertryggest forfremmedes under denne, sin allerbeste Herres velædige Regiering?

Før erindrede jeg, at de, som lyde ham, ere frietagne fra det værste Onde: al syndig Begiering haver mistet sin Magt; ingen kiødelig Attraae fortrylle dem.

De vide, "at deres gamle Menneske er korsfæstet med Christo, paa det at Syndens Legeme, som Paulus taler, skal vorde tilintetgiort, at de ikke skulde fremdeles tiene den." Ingen nagende Uroe over begangne Forseelser, over Guds strenge Trusler, og hans tordnende Vrede, som høres i Loven, over Dødens Bitterhed, Dommens Forfærdelse, over nogen af de Rædsler, som plage den Ugudelige, kan ængste eller forvirre deres Samvittighed. Da "Gud haver forud beskikket dem til sønlig Udkaarelse formedelst Jesum Christum, saa tør de love sig med Apostelen, i ham at have Forløsning formedelst hans Blod, som er Syndernes Forladelse."

Ingen mistvivlende Græmmelse foruroliger dem i Gienvordigheder. Thi, som Paulus, have de lært, at være fornøiede i alt, og deres Tilflugt er det Raad, han af Erfaring kiendte for gyldigt: De søge til Christum, at hente Trøst af hans dyre Forjettelser, men den Forvisning, "at ligesom Christi Lidelser ere komne over dem i Mangfoldighed, saa skal og deres Trøst formedelst samme Christum være

mangfoldiggjort.”

Jeg erindrede tilforn, at de, som lyde ham, ere benaadede med det sandeste Gode. Guds Rige, lærer Paulus, “er Retfærdighed, og Fred, og Glæde i den Hellig Aand.” Men i dette Guds Rige, hvilket Christus haver stiftet paa Jorden efter Faderens Raad, ere de optagne ved Troen, til at være dets Borgere. Altsaa skienkes dem Deelagtighed i Rigets Lyksaligheder.

Og hvad er høiere at skattere for en tænkende Aand, som laaner al Styrke fra Gud, hviler paa Gud med sin ganske Forhaabning, end at iklædes en ustraffelig, for ham allene gielende Retfærdighed? En Retfærdighed, i Kraft af hvilken vor øverste Dommer kiender os frie fra vore Synders Skyld og Straf, dømmes os værdige, som hellige og rene af Hiertet, til at skue hans Nafyn, til at kaldes hans Børn.

Men de, som ere Christo undergivne, tragte kun efter ved Troen paa Christum i Bodfærdighed at erlange den. De ere for viise, til at stole paa egne Fortienester. Deres Samvittighed paaminder dem om, at intet Menneske kan efter Syndefaldet, formedelst sin Afmagt, til at holde Loven, retfærdiggjøres ved Lovens Gierninger.

Derfor haver og Paulus “troet paa Jesum Christum, at han ved denne Troe maatte retfærdiggjøres.” Da haver han en Retfærdighed af Gud, ved Faderen foranstaltet i Sønnens Lidelser, hvori den Hellig Aand skaffede ham Deel, formedelst Troens Opvækkelse. Hvad er saa kosteligt, at det kan lignedes mod fromme Christi Tilbederes aandelige Fred med deres Gud, som virker Tillid og Frimodighed til ham? Hans ømme Kierlighed er udøst i deres Hierter. Hans hellige Løfter og Tilsagn besegles dem fra Tid til Tid ved en naaderig Opfyldelse.

De have Driftighed til at andrage alt deres Anliggende for ham, som et Barn kan udtømme sin Længesel for en kierlig Fader, og ere forvissede om, at han hører dem med Yndest. Ingen Mistvivl, ingen overfaldende Skræk, jager dem bort fra hans Naade-Throne. I hans trygge Arm have de indsluttet sig, og holde fast ved hans Haand, at han maae lede dem paa Sandheds Vei til Salighed. Men det var ikke for Christi Skyld, ved Christi Bestyrelse, under Christi Regiering, at denne livsalige Fred drog ind i vor Barm?

Paulus bekræfter: “Vi have Fred med Gud, som de, der af Troe ere retfærdiggjorte formedelst vor Herre Jesum Christum; og ved ham have vi ligeledes bekommet Adgang i Troen til den Naade, i hvilken vi staae; saa at vi rose os af Haab om Guds Herlighed.”

Hvad fortæner af Verdens Fryd at sættes i Ligning med den Glæde, som indgydes i en christelig sindet Siel ved den Hellig Aand? En Glæde, som opvoxer under den Hellig Aands Medvirkning, af stille Betragtninger over Naturens Yndigheder, Naadens Rigdomme, over Forsynets Varetægt, Ordets Virkninger, Haabets Ypperlighed.

En Glæde, som ikke blandes med en dræbende Kiedsommelighed, eller med bitter Fortrydelse: den haver andet at grunde sig paa, end Verdens ustadige Fryd, som ikkun fremspirer af en ophidset Indbildnings hastig bortflyvende Drømme.

En Glæde, som ikke forstyrres ved Modgang, ikke taber sin Kraft ved Aarenes Tiltagelse, ikke hænger af udvortes Omstændigheder. I den usselste Hytte smages den fuldt saa levende, som i det skønneste Pallads. Men ogsaa den haver Christus tilveiebragt, at hans troeste Tienere maatte husvales deraf i allehaande Møisommeligheder.

Han beredte den for dem i sine liflige Lærdomme. Derfor sagde han til Disciplene: “disse Ting haver jeg talet til eder, at min Glæde kan blive i eder, og eders Glæde kan være fuldkommen.”

Tillader mig, Andægtige! Endnu i Korthed at henegne den hele Omfang af alle disse Lyksaligheder i Livet under Christi Regiering, paa den os frarevne, til ham optagne, himmelsalige Siel. Det er en Tak, ham bør ydes for hans mægtige Forsorg over saa kiert et Pant.

Det er en Roes, Hende tilkommer som Avind ikke tør antaste. Det er et Blomster, jeg haver megen Forpligtelse til at strøe paa Hendes Grav. Som spædste Barn erfarede og jeg Hendes christelige Goddædighed. Hun forundte min Fader sit Levebrød, og sørgede derved for min gode Opdragelse. I de yngre Aar svævede mig altid Hendes Kierlighed til sine Undergivne, Hendes Iver for at oplyse og hellige dem, i de sieldneste Prøver for Øine. Paa Hendes Gods i Lolland, hvor jeg levede, havde Bonden ikke Aarsag, til at skælve for Herskabets

Tvang, men tvertimod til at glæde sig i de trange Tider over Skatternes Eftergivelse, over Byrdernes Lindring.

Ungdommen fandt Bøger tilrede, at undervises af, og Alderdommen opmuntredes ved Andagts-Skrifter, som end af fremmede Sprog vare paa Hendes Bekostning i Modersmaalet fortolkede.

Den største Deel af mit Embeds Tid har været anvendt, til at frembringe Fredens Budskab for Hendes Høieste Person. Man vil ikke forarge sig over, at en skønsom Lærer føler sin Pligt, og finder i hver Omstændighed overflødig Anledning til at berømme en kiernefuld Dyd, som var opklækket ved Christendom, ernæret af Christendom, styrket og befæstet ved Christendoms Understøttelse.

Hvo spørger mig vel: om Hendes Sind ikke var henrevet af en eller anden uordentlig Tilbøielighed? -- Haver intet Misundelses, Stoltheds, eller Forfængeligheds Tegn, ingen Hevngierrighed, intet Had, ladet sig spore i den yngre Alder, hvor meget mindre i den ældre og bedagede. Vellyst bør ikke nævnes engang, naar der tales om en Charlotta Amalia. Hvo spørger mig: om ikke Samvittigheden foruroligedes af ængstende Tvivl. - Hvilke Forseelser skulde den ængstes over?

Hvo spørger: om Hun ei higede forgieves efter Fred og Fryd i Omgang med Gud? - man haver dog aldrig fornummet en Klage af Hendes Mund over Mangel af Trøst, over Haabets Bedragelighed. Man er jo noksom underrettet om, at Glæde i Gud, Forening med Gud, Andagt og Bøn, var Hendes eneste Fornøielse. Men dette kunde vel spørges: hvorledes taalte Hun sin længe varende kummerlige Svaghed? -

Som Hun altid havde taalt og baaret, hvad den himmelske Fader af vise Aarsager, end til Advarsel og Mindelse for andre, gierne paalegger sine kiereste Børn.

Midt i Sygdommen hørte jeg meget ofte, naar og Tungen var for svag til at udføre noget andet, alligevel denne haabefulde Bekiendelse, afbrudt lydende fra Hendes Læber: Hvad min Gud vil, skee mig altid, hans Villie er den beste. Dette kunde vel spørges, helst af dem, som meget bramme efter Moden af en glimrende Dyd: Syntes Hun ikke, at vilde samle sig en Art af Retfærdighed ved

sine ædle Gierninger? - Intet mindre.

Den søgte Hun i Christo, ved Troe paa ham, og ei ved Almisser. At nogen vilde prise Hendes Velgiørenhed, var Hende ganske ufordrageligt. I den egentligste Forstand gjorde Hun godt efter Christi Regel: "Naar du giver Almisse, da lad din venstre Haand ikke vide, hvad din høire Hand haver gjort."

Saasnart var Gaven ikke uddeelt, før den allerede var kastet i Forglemmelse. Og kunde det hindres, maatte den Hiulpne ikke erfare, fra hvem Hielpen sendtes ham. Hun vilde ikke belønnes med Taksigelser. Hun begierede ingen Ydmygelse. For dig, Herre! Hører Lov og Priis, med os, sagde Hun, tilhører vore Ansigtets Blussel. Sandelig jeg haver ikke forskiønnet disse faa Bemærkninger. Det var mig suurt, at standse mit Hiertes Bevægelser, for at det ikke skulde udøse sin ganske Fylde. Hendes forklarede Aand mødte mine Tanker, og vilde endnu holde dem op, ligesom ofte tilforn, naar Hun merkede, at noget skulde fremføres til Hendes Berømmelse; da svarede Hun med Pauli Ord i Indgangs-Sproget: Dersom vi leve, da leve vi Herren, og dersom vi døe, da døe vi Herren. Hvad enten vi leve, eller vi døe, ere vi Herrens. Altsaa hør op, du min svage Stemme, at mumle om Hendes Roes. I Himlen forkyndes den af Englene. Deres Røst klinger behageligere.

Og nu skal Texten ledsage os til den sikre Forvisning, at Jesus Christus, som han i Livet er den beste Herre: det erfarede vi af vor Høisalige Printsesses kortelig beskrevne Levnet; saa er han og for sine lydige Undersaattere, de Troende

I Døden en Herre, som uden al Undtagelse bør agtes, at være den allerbeste.

Det kiender Hun nu, den seierrige Siel, af egen umiddelbare Erfaring. Men for os skal ingen Tvivl blive tilovers, naar vi undersøge den anbefalede Text lidet nøiere. Thi den lærer os, at Christi lydige Undersaattere

Deels, Kunde gaae Døden i Møde med den trygge Forvisning, at deres Herre ikke forlader dem Hielpeløse i den haarde Kamp.

"Fader! Sagde han: jeg vil, at de, som du haver givert mig, skulle være hos mig – thi du haver elsket mig, før Verdens Grundvold blev lagt."

Deels, Skulde ved Døden samles i den nærmeste Forening med deres Herre, og

tage Deel i al hans egen Lyksalighed. “De skulle være, sagde han, hos mig, hvor jeg er, at de maae see den min Herlighed, hvilken du haver givet mig.”

Textens Forklaring.

Aldrig løftede en menneskelig Stemme nogen saa hellig, saa kraftig rørende Bøn fra Jorden til Himmelen, som den, vi læse hos Johannem, at Jesus haver opløftet i det skønne Kapitel, hvoraf Texten er laant. Aldrig haver menneskelig Tunge kundet udbryde for den Almægtiges Nafyn i saadanne Ord, saa værdige, saa stærke og tillidsfulde, saa rige paa Trøst, saa fulde af Liv og Aand, som vor Jesus i Texten haver fremført for sin himmelske Fader.

Men det er “Herren af Himlen,” som taler, og ikke blot et Menneske. Det er “Sønnen i Huset, og ikke Tieneren, “som begierer af sin Fader, hvad han har Ret, til at fordre. Det er Jesus Christus, “alles Herre, formedelst hvilken alle Ting ere, og vi formedelst ham, “som paa vore Vegne gaar i Bøn, til at fuldende sin Omhue for os. Derfor kan han tale med Eftertryk og gyldig Anseelse. Derfor vare disse hans Ord fra ældste Tid de døende Christnes sikkerste Tilflugt i Dødens Angester.

Og i Sandhed, de have valgt den allerbeste Herre at overgive sig til. Paa Grund af det, han her haver talet, kunde de

Først gaae Døden i Møde med den trygge Forvisning, at deres Herre ikke forlader dem hielpeløse i den haarde Kamp. Visheden er bygget paa saadanne Grunde, som ingen Tvivl kan omstøde. Der ere Grunde, som paa Jesu Side gjøre hans Hielp tilforladelig: Han vil, at de maae være hos ham.

Han vil det – med Alvor – med Føie og Ret – med Magt og Myndighed. Der ere Grunde paa deres Side, som skaffe dem Driftighed, til at stole paa hans Hielp: De ere ham givne – Faderen haver givet dem. Altsaa: Christus kan ikke forskyde sine Egne. Faderen kan ikke fordærve Christi Eiendom.

Visheden i Døden om, at Jesus ikke forlader de Troende, sine lydige Undersaattere, er paa hans Side saa velgrundet, at den aldeles ikke kan nedbrydes. Han haver sagt: Fader! Jeg vil. Han vil det med Alvor. Hvad han foredrager, er virkelig meent. I den hele Bøn udøser et velmeenende Hierte sin

ivrigste Længsel og Attrae efter at fremme vor Lyksalighed.

Han beder om sin egen Forklarelse. Men til hvad Ende? - for at give dem det evige Liv, som var ham given af Faderen. Han beder, at Disciplene maae bevare deres Troe. Men af hvad Aarsag? - for at hans trøsterige Lære kunde ved dem forplantes uforfalsket og reen over den hele Jord.

Han beder, at Faderen vil hellige dem ved sit Ord, ved de Sandheder, han i sin hidtil meddelte Underviisning havde betroet dem efter Faderens Raad. Men i hvad Hensigt: - At deres Lærdom, naar den beviste sin Kraft i deres eget Levnet, maatte virke desto kraftigere til Verdens Overbeviisning. Han beder for alle dem, som ville troe formedelst Disciplenes Ord: For dig, for mig, for alle de Tusinde gange Tusinde, som have Lyst at søge Redning ved ham fra Syndens ulyksalige Følger.

Han faae dem med et alvidende Øiekast, ligesom henstillede for sine Fødder, og faae dem alle med inderlig Forbarmelse. Men hvad beder han om, til deres Gavn? - at de alle maae vorde ere et, paa det at Herligheden, som Faderen havde givet ham, kunde meddeles dem: at de alle maae forenes med Fader og Søn, som i Villies Overeenstemmelse, saa i Glædes og Lyksaligheds Samfund, som i Attrae og Hensigt, saa i Hæder og Herlighed.

Da rives han hen i det samme af sin heftige Kierlighed, som brændte ham i Sielen, i det han tænkte paa vor Frelse. Den bruser stærk, og fordobler hans Iver. Nu beder han ikke, som tilforn. Men ligesom Hiertet skulde sønderrives af sin higende Lyst efter at saliggjøre de Forløste, bryder han ud, for at skaffe det Luft, og siger: Jeg vil.

De skulle være hos mig. Det er mit heele Alvor. Uden deres Lyksalighed, kan jeg ikke selv være lykkelig. O! Det troefaste Vidne, den Førstefødte af de Døde, den Jordens Kongers Fyrste, som haver toet os af vore Synder med sit Blod, hvor inderlig han elsker os? Visselig er han "kommet, til at frelse det, som var fortabt." Visselig haver han tilsat sit Liv, som en god Hyrde, for Faarene; "og han giver de Faar, som høre hans Røst, som kiende, som følge ham, det evige Liv. De skulle slet ikke fortabes evindeligt. Her, ved sin Hengang til Gethsemane, hvor hans Siel skulde smage al den bittre Qval og Græmmelse, som evig brude nage de Fortabtes onde Samvittighed; her, ved sin Beredelse til Døden paa Korset, hvor han snart skulde bære deres haanligste Forsmædelse; her bevidner

han, dog, med Øinene fæstede paa sin nær forestaaende Marter, at ingen Attraae, intet Ønske rørte sig i hans Inderste, foruden dette, at see dem frelste ved sin frivillige Fyldestgiørelse.

Det koste, hvad det vil: han er tilfreds; kun at de ham saa kiere Mennesker maatte reddes fra Fortabelse. Fatter Mod, I Troende! For eders er ikke noget i Døden at tvivle om, eller at ængstes over. I den mørke Stund, da Verden synker ned for eders Øine, I selv synke med, som i en Afgrund, sortere, end Natten, bør I dog ikke frygte; thi eders Herre vil ikke forlade eders.

Han haver Ret, til at forunde eders sin hielperige Bistand. Jeg vil, sagde han, thi du, Fader! Haver elsket mig. Kan en jordisk Fader negte sin jordiske Søn, hvad denne beder ham om, naar det er ædelt, værdigt, gavnligt for Brødre, naar han opfordres til at skienke det, i Kraft af sin faderlige Kierlighed? Dersom en Søn iblant eders beder sin Fader om Brød, mon da denne, spørger Jesus, skulde give ham en Steen? Dersom han beder om en Fisk, mon da denne skal give ham en Slange?

Dersom han beder om et Æg, mon Faderen giver ham derimod en Scorpion? Men efterdi I Onde alligevel vide, at give eders Børn gode Gaver; hvormeget mere skal Faderen, som er i Himlen, give dem, der bede ham, den Hellig Aand: Han hører dog syndige Mennesker, naar de raabe til ham af et angergivent Hierte, og er redebøn, til at hellige, trøste, husvale dem, ved sin Aands kraftige Naadevirkninger. Men her beder en himmelsk Søn, som er sin himmelske Fader den Elskeligste. Her beder den evige Faders "eenbaarne Søn, som er i hans Skiød," er et synlig "Billede af hans usynlige Majestæt," er en "Glands af hans Herlighed, og hans Væsens aftrykte Lignelse;" en Søn, om hvilken Faderens Røst, saavel i Daaben, som ved Forklærelsen paa Bierget, høitidelig fra Himlen erklærede: "jeg haver i ham min Velbehagelighed. Hvordan kunde det rimes tilsammen med den hellige Kierlighed, som hersker imellem Faderen og ham, med den nøie Overeenstemmelse i Villie og Raad, som forener dem begge, til at udføre en fælleds Plan: at den ene skulde attraae, hvad den anden forkastede, den ene begiere, hvad den anden maatte afslaae og forhindre?

Haver dog Herren fordem tilstædet Salomon, at begiere, hvad han vilde, og givet ham mere, en han dristede sig til at forlange. Alligevel var han et skrøbeligt Menneske. Han bad kun for sig selv. Her andrager den ypperste Præst, som "haver annammet det uforgængelige Præstedømme," sin Begiering for andre til

andres Gavn. Han er “hellig, uden Ondskab, ubesmittet, afskilt fra Synden.”

Og hvad begierer han? - At gjøre dem fuldkommen salige, som komme til Gud formedelst ham.” Mon det sømmer den vise Fader, at glemme sin Eed, den han svor ham af Evighed, med det Tilleg, at det ikke skulde angre ham: “Du er en Præst evindeligt efter Melchisedeks Orden.”

Hvi skulde han nu tilintetgiøre hans Præstedømme, hindre dets Kraft, forstyrre dets Virkninger? Hvi skulde han standse sin egen ypperste Præst i de hellige Forretninger, hans Embede medfører? Hvi bortstøde eller foragte hans fyldestgiørende Forbøn? Haver dog samme Fader budet ham i Davids Spaadom: “Begier af mig, saa vil jeg give dig Hedningene til Arv, Jordens Ender til din Eiendom. Her begierer han det; thi nu stod han færdig, at udøse sit Blod til en Forligelse for den ganske Verdens Synder, paa det at alle de, som vare døde i Adam, maatte levendegiøres ved ham, og frelses til hans himmelske Rige.

Han vilde forløse os fra al Uretfærdighed, og rense os, til at være sit Eiendoms Folk, som skal udmerke sig ved sin Nidkierhed i gode Gierninger. Hvorfor skulde det givne Løfte ikke holdes ham? Vist havde Jesus Ret, at sige til Faderen: jeg vil, at de maae være hos mig, som du haver givet mig. Han kunde med Føie beraabe sig paa den Kierlighed, med hvilken Faderen elskede ham: en Kierlighed, som inderligst sammenknytter dem begge i det nøieste Sandrægtigheds Baand; en Kierlighed, som bevægede den ene, til at forordne de Fortabtes Befrielse, bestemte den anden, til at fuldføre den; en Kierlighed, paa hvilken alle de Løfter ere grundede, som i Skriften tilkiendegives, at være Sønnen af Faderen tilsagte, at være de Troende igien formedelst Sønnen og i ham af Faderen tilegenede.

Vorder opvakte, I som troe uden Skrømt, til at overgive eders Aand og Legeme – begge ere de dyrekiøbte - i denne eders elskende Herres omhyggelige Værge. For eders Skyld, at ingen hemmelig Mistroe skal i Nødens Time styrte Haabet omkuld, haver han yttret i Bønnen til sin himmelske Fader, med hvilken Ret han tør kræve eders Salighed. Kan der tillegges nogen kraftigere Bevægggrund, til at elske ham igien af ganske Hierte, Siel, og Sind?

Kunde han overtale os paa en bevægeligere Maade, end just ved den Iver, hvormed han antager sig vor evige Frelse, til at lyde sine Bud, og følge sine Formaninger? Hans troende Venner, hans lydige Undersaattere, skulde i

Gierning erfare, hvad han formaaer at udvirke til deres Beste, naar Veren forlader dem, og intet Raad er tilovers i menneskelig Viisdom, ingen Hielp er at vente fra Menneskers Magt.

Han drager dem ind, som deres retmæssige Herre, under sin trygge Beskiemelse. Og han er mægtig til at frelse dem. Sagde han ikke: Jeg vil; og gav tilkiende med det samme, at han vilde det end mere med Magt og Myndighed. Thi Faderen elskte ham, før Verdens Grundvold blev lagt. Før end noget af alt det, som er til, havde faaet sin Dannelse, var han Faderens Elskelige.

Han “var hos Faderen, og havde den samme Herlighed, han nu gik hen igiennem Død og Opstandelse at indtage. Hvo er da Sønnen, som beder for os; Sønnen, som staaer os bie i den sidste Stund? Er han en Skabning – en Engel? - O! Han er Gud. Thi før Verden blev til, var intet uden Gud. Hvad som ikke er skabt med Verden, maae være evigt for Verden. Han er den evige Faders evige Søn, i Væsen og Egenskaber, i Magt og Værdighed det samme, som han. Dem tilhøre en Almagt, en Alvidenhed, en Guddom, et øverste Herredømme over alle Ting. Og nu – Hvem angrer det, at have fæstet sin Tillid paa saadan en Herre?

Han er mægtig, til at bevogte sine Tienere, hvor ingen anden Magt kan have mindste Fremgang.

Giver en døende Christen de stærkeste Lægemedler; og alligevel forsmægter hans Legeme, daaner hen i Afmagt. Men lader ham høre det uskatteerlige Trøstesprog: Fader! Jeg vil, at de maae være hos mig, som du haver givet mig. Jeg vil det, fordi du haver elsket mig, før Verdens Grundvold blev lagt. Og hans Siel skal leve op til nye Forhaabning, skal samle paa nye sin adspredte Tænkekraft, til at takke, love, prise, velsigne det dyrebareste Jesu Navn, i hvilket han føler den haabefulde Forvisning, at han visselig bør, visselig skal vorde saliggjort. Ved sligt et Styrkemiddel oplivedes upaatvivlelig Vor Høisalige Printsesses udmattede Aand, da Hun med Hænders Bevægelse, med Øinene vendte mod Himlen, i de sidste Dage lod dem merke, som vare nærmest omkring Hende, hvor Hendes Tanker strømmede hen. Tale kunde Hun ikke, formedelst Nervernes Svækkelse. Men alligevel kunde Hun føde sin Siel, som Hun altid var vant, med aanderige Betragtninger.

Og det saaes, at Hun kiendte sit Borgerskab heroven til; at Hun ilede til den

levende Guds Stad, til det himmelske Jerusalem, til Englenes mange Tusinde, til Jesum, det nye Testaments forsonende Milder. Ufeilbarlig haver han talet til Hendes Aand sit: Fader! Jeg vil; og derved styrket den. Ja! Vilde du, blideste Herre! For os igientage den samme din naaderige Villie, naar det stunder med os til Aften, og Glasset er udrundet. Han vil det, mine Andægtige! Kun at vi hindre ham ikke ved egen Uforstandighed. Paa hans Side er Beskiermelsen vis og tilforladelig.

Men da bør paa vores Side ikke savnes en velgrundet Frimodighed, til at hengive os under den, om den ellers skal værge for os mod en oprørt Samvittigheds skrækkende Anklager.

Af sikre Kiendetegn maae det være os klart, at vi ere ham givne – at Faderen haver givet os til ham. Og da følger det uimodsigelig: at Christus ikke forkynder sine Egne – at Faderen ikke forderver Christi Eiendom. Ikke alle uden Forskiel, men dem allene, som Faderen giver, vil Jesus have optaget i sin Samfund. Destoverre! At ikke alle ere ham givne: Saa kiert det havde været ham, at frelse dem alle; saa gjerne den ynksomme Fader havde seet, at de alle kunde befries fra Fortabelse.

Thi som Gud har vildet, efter Pauli Forsikring, at alle Mennesker skulde saliggjøres, og komme til Sandheds Erkiendelse; saa haver og Christus, efter samme Apostels Vidnesbyrd, hengivet sig selv til en Gienløselles-Betaling for alle. Men hvorledes haver Faderen kundet give dem til ham, naar ellers Frihed og Forstand skulde bevares uforværmede, imedens Kierlighed til Synd, Lyst til Verden, Ubodfærdighed, Sandheds Foragt, stedse afholdte dem fra at komme, saa ofte han og ved Ordet vilde drage dem? Vi høre, naar Jesus beder for Disciplene, at disse vare ham givne, fordi de troede paa ham.

Vi høre, i det han beder for Verden, at den af Faderen ham meddeelte Herlighed skal gives dem, som troe paa hma formedelst Disciplenes Ord. Og just i det Øiemerke, at alle maae komme til ham, maae troe paa ham, drager Faderen dem ved sin kraftige Lære, som forkyndes af de hellige Sendebud. Men naar de ikke ville agte paa det Sandheds Ord, som skal oplære dem om den rette Saliggjørelse, kunde de heller ikke drages af Faderen til Forening med hans Søn. Haver Faderen ikke draget dem, kunde de heller ikke komme til Sønnen. Have de hindret Faderen, i at give dem til Sønnen, som fornuftige Tilbedere burde ham gives, kunde de heller ikke troe. Hvo som ikke troer, er da heller ikke givet. Men

hvorfor klager han over Forskydelse? Ved sin egen Gienstridighed haver han selv forskudt den Naade, ham var tilbudet.

Derfor opofrede Christus vore Synder paa sit Legeme paa Træet, at vi skulde afdøe fra Synd, og leve i Retfærdighed. Naar da de, som burde døe fra Synden, endnu fare fort at leve i den; naar de fremstille Synden deres Lemmer til Uretfærdigheds Redskaber, i stedet for at fremstille sig selv for Gud, som Retfærdighedens Tienere: Hvor kunde det skee, uden al Villigheds Overtrædelse, uden al Ordens Forvirring, uden Helligheds alleryderste Fornæmelse, at deres onde Hierte besprengtes med Christi ubesmtttede Blod, til at dedække dets mange Vederstyggeligheder? Saa stoel da ikke, ubodfærdige Synder!

Paa din miskiendte Herres Hielp i den forestaaende Skilsmisse fra Verdens Daarligheder. Han kiender dig ikke for sin egentlige Undersaat, medens du kiender ham ikke for din Enevolds Herre, men dyrker Mammon, adlyder Belial. Hvad Deelagtighed haver Retfærdighed med Uret? Hvad Samfund Lys med Mørkhed? Lad Anger og Ruelse først blodgiøre dit hærdede Sind, at Troe kan opvækkes, Kierlighed fremspire, Lydighed indplantes, og bære Frugt under den Hellig Aands Forarbeidelse ved Naadens Virkninger.

Da er du Christo givet, til at være hans synderlige Eiendom, i det Faderen haver draget dig til ham ved Ordets Forkyndelse, med hvilket Aanden virker. Staae af fra Uretfærdighed, at du kan nævne Christi Navn uden Blussel over dig selv; og han vil erkiende dig for sin. Strøb at udrense alt mere og mere de overblevne Synders Levninger, som besmitte dine Tanker og Gierninger. Leg Vind paa at fuldende Hellighed i Guds frygt. Da kiendes du af Christo; thi du hører hans Røst. Og nu er det Tid, at søge Skiul mod Dødens Forfærdelse i hans herlige Løfte til sine troende Venner: Alt hvad min Fader haver givet mig, skal komme til mig, og den, som kommer til mig, vil jeg ingenlunde udstøde.

Sine egne vil Jesus ikke forskyde. Hvorfor skulde han selv forspilde sin høieste Glæde? Hvorfor selv berøve sig sin Frugt, sin eneste Løn af al udstanden Møie? Selv bortkaste sit eneste Bytte af den dyre Seier, han maatte tilfægte sig igiennem de haardeste Lidelser over Synd og Fordømmelse? Heller ikke vil Faderen fordærve hans Eiendom. Han er jo i Faderen, og Faderen i ham, og begge i de Troende, og disse i dem begge. Den alleryndigste Samqvem, den lifligste Deeltagelse i alt det gode, og ædle, og sande, og rette, som kan udbrede hellig

Fryd, livsalig Glæde, hersker ved Forsoneren imellem Gud og de Troende, imellem Christi Fader, og Christi Brødre, imellem Christum, og den forsonede Guddom, Christum, og de ved hans Forligelse retfærdiggjorte Syndere.

Derfor skiøtter han ikke om, at Disciplene skulde bygge paa ham og hans Forbøn allene, uden at driste sig til Faderen; thi Faderen, siger han, elsker eder selv, fordi I have elsket mig, og troet, at jeg er udkommen af Gud. Han udstrækker end mere til alle dem, som elske ham, og holde hans Ord, den samme oplivende Forsikring, at Faderen haver dem kier. Og endelig, hvad skulde bevæge Faderen, til at nægte dem sin Kierlighed, som i Christo ere blevne den værdige? Han maatte da selv legge Anstød i Veien for sin Æres Udbredelse, selv forstyrre sin allerviseste Foranstaltning til Synderens Frelse. Haver han dog ikke nægtet strafskyldige Syndere det høieste Beviis paa urandsagelig Kierlighed, i det han overgav sin eneste Søn i Formædelse og Død, for at aabne dem Adgang til Befrielse. Mon han da nu vilde afvise dem, som Sønnen haver antaget? De ere jo i Sønnen blevne hans Børn; og i den samme var det hans evige Villie, at udkaare dem til sit Riges Arvinger.

Er vi Christo givne i Bodfærdighed formedelst Troen, som virker Kierlighed og Dyd – O! Saa lovet være vor Gud, den Herres Jesu Christi Fader, som da haver igienfødt os efter sin store Barmhiertighed til et levende Haab: til hiin uforkrænkelige, ubesmittelige, uforvisnelige Arv, som er bevaret til os i Himlen.

Og med denne Lovsang mødte Hun ofte sin Gud, den Christo givne, Christo levende, til Christum hengange Printsesse, hvis Troe, hvis Kierlighed, hvis daglige Fornyse til en ulastelig Hellighed – de rette Kiendetegn paa dem, som høre Christum til – altid bør være os foresat at efterfølge, som et værdigt Mønster. Hun var indpodet i sin himmelse Herre, som en blomstrende Green paa det frugtbare Viintræ. Hun blev i ham, og han i Hende. Derfor bragte Hun de mange velgiørende Frugter, som prydede Hendes Troe.

Og derfor haver han heller ikke udkastet Hende, saasom de visne Grene skulde udkastes, over hvilke han fældte sin Dom, da han sagde, “at man sanker dem, kaster dem i Ilden, og de brænde.” Han haver meget mere, som det anstaaer den allerbeste Herre, under hvis trygge Beskyttelse de Troendes Velfærd skal i Døden være sikkert bevaret, optaget Hendes bortvandrende Aand i sin Herligheds Samfund, og indsluttet den, som et af de kiereste ham givne Panter paa Faderens Kierlighed, i sin hulde Barm. Paa Grund af hans egne Ord i

Texten, kunde vi med Vished forvente, at de, som troe paa ham, og ere ham lydige

For det andet: skulde samles ved Døden med ham selv i den nøieste Forening, og tage Deel i al hans egen Lyksalighed. “De skulle være hos mig, siger Jesus, hvor jeg er, at de maae see den min Herlighed, hvilken du, Fader! Haver givet mig.”

Men hvor er Christus? - Med hvilken Herlighed er han omgivet? - Hvorledes skulle de Salige have Deel i samme Herlighed? - Vi kunde vel opkaste disse Spørgsmaale, men ikke bevare dem tilstrækkeligen. Desuagtet bør vi dog ikke klage over en uigiennemtrængelig Dunkelhed, som skulde mørkne al Udsigt for os til den anden Verden. Fattes end Ord i det menneskelige Sprog, til at udtrykke den Grad af Lyksalighed, som udstrømmer i Himlen til de saliggjorte Guds Børn; saa haver dog Viisdoms og Sandheds Aand i den hellige Skrift under mange Slags maleriske Billeder betegnet for os, at der intet for dydige Siele saa ønskeligt Gode, hvori de jo skulde deeltagiggjøres i deres Saligheds Tilstand, og at enhver Opmuntring til aanderig Fryd, som gjør Indtryk paa tænkende Væsener, skal der mangfoldigjøres for dem uden Tal eller Ende.

Straaler dog selv i Textens Ord et klarskinnende Glimt for os, til en overmaade stor og rørende Fornøielse. Jesu Forløste, som ere ham givne ved Troen, skulde være hos ham. Han havde vel hidindtil, medens de vandrede paa Jorden været med dem, og styrket dem ved sin kraftige Naades Indflydelse i deres hellige Vandel. Han havde, som trofast Konge, rigelig foranstaltet de tienligste Midler for dem, til at formere deres evige Velfærd, havde vogtet dem fra Fald i Kampen mod deres aandelige Fiender, havde stridet for dem, og hjulpet dem, at vinde Seier. Ogsaa var han med dem i deres lovlige Forretninger, naar de begyndte dem under hans Navns Paakaldelse, til at styre, fremhjelpe, velsigne deres Flid, og regiere Udfaldet deraf efter sin Viisdom til virkelig Gavn.

Men alligevel vare de ikke endnu hos ham saasom den ene Ven ønsker at være hos den anden. De havde Styrke af hans Kraft, men de saae ham ikke. De havde Trøst af hans Forjettelser, men de hørte ikke hans liflige Stemme. Han var kun usynlig nærværende hos dem; synlig kunde de ikke beskue ham. For sande Jesu Venner er dette Savn en betydelig Mangel i deres Lyksalighed.

Hvor higer ikke enhver efter at samles i nær Forening med en inderlig elsket Ven, for af hans blide Nafyn, hans venlige Tale, at øse Munterhed, og Liv, og

vederqvægende Fryd? Med saadan en higende Lyst tragtede Paulus, efter at indlemmes i sin kiere Forløser's venskabeligste Samfund, da han erklærede: jeg haver Længsel efter at fare herfra, og være hos Christum, thi det var jo ganske meget bedre. Vi ere dog fremmede for Herren, sagde han, medens vi boe i Legemet; thi ved Troe, ikke ved Beskuelse maae vi omgaaes.

Derfor have vi mere Behagelighed, til at reise ud af Legemet, for at vi maae vandre hiem til Herren. Og Jesus vidste selv, at han ikke kunde efterlade sine Venner noget dem kiere Løfte, end naar han tilsagde dem, at de snart skulde leve hos ham, og stedse være i Selskab med ham. Derfor lovede han sine Disciple til deres Trøst, da hans Fraskillelse nærmede sig, at han vilde gaae bort til sin Faders Huus, hvor der ere mange Værelser, og der berede dem Sted; hvor han vilde komme igien, og tage dem til sig selv, at hvor han er, ogsaa de skulde være. Christus er da synlig tilstede i Faderens Huus; og dette Huus er den Herligheds Vaaning, hvor Guddommen lader sin høieste Majestæt fremskinne i saadan en Glands, at Aander og Helgene, henrykte i Forundring, vækkes op, til at istemme de glædeste Lovsange. - Christus haver en Herlighed, som er ham givet af Faderen, hvori han her fornemmelig aabenbarer sig: en Herlighed, som er anderledes, end den, han besidder, som Gud: en Herlighed, som beklæder hans menneskelige Natur, og fremstiller ham i den yndigste Pragt for Aander og Helgene til deres høieste Fryd. -

De Troende skulde være hos ham, for at see denne hans Herlighed; og dette udskrækker Paulus, indtil at skue den med et bart Ansigt, som i et Speil, og forvandles til det samme Billede, fra Herlighed til Herlighed.

Men hvo kan udsige, hvad der vil foregaae i Sind og Tanker, naar dette store og majestætiske Syn breder sig ud for vor opfarende Aand? Den seer sin dyrebare Forløser, paa hvis hellige Fortienester den havde fæstet sin ganske Forhaabning, og seer i ham en naadig Dommer, hvis milde Øiekast strax forkynder Benaadelse; seer den eigode Herre, som regner sig det til Lyksalighed, at hans Tienere ere frelse og fryde sig; seer en Broder, som haver Kierligheds Arme strakte ud til Omfavnelser; seer en Ven for Øinene, som hidindtil havde været den allerhelligste at tænke paa! - Den seer ham i al hans Værdighed, omringet af en utallig Skare af lovsjungende Aander, som tilbede ham.

De staae for hans Nafyn, og rundt om hans Throne betragte de med den mest henrykkende Glæde den majestætiske Glands, hvorfra han er omstraalet; Hvilket

Indtryk! Hvo kan beskrive det? Peder var ikkun Vidne til Jesus Forklarelse paa Thabor Bierg: den gang skinnede hans Ansigt som Solen, og hans Klæder vare hvide som Lyset. Men Disciplen glemte af Forundring baade sig selv og hele Verden. Lader os gjøre Boelig, sagde han, her er got at være.

Der var intet, som fattedes ham, skjønt paa et øde Sted, kun at han stedse maatte opholde sig i den forklarede Jesu Selskab. Mon de Salige agte det værd, at flyve hen med en Tanke over Stand og Hæder, over de forladte jordiske Eiendomme, naar Jesus og Himlen aabenbarer sig for dem? Mon ikke hele Kongeriger tabe sig af deres Øiesyn, som intet, i det de møde for ham, og see hans Herlighed. Hvilken Kierlighed, hvilken inderlig vederqvægende Røst igiennemstrømmer, opflammer, henriver deres Sind, at de føle deres ganske Lyksalighed og bryde ud i de varmeste Taksigelser.

Med dyb Tilbedelse bøie de sig for deres herliggiorte Megler. Deres Røst forener sig med Englenes, som forkynde hans Lov; deres Sang er Jubel, og triumpherende Roes til Seierherrens Ære. Ak! Naar vi høre den Glædskabs-Stemme lydende frem fra Naadethronen: kommer hid, min Faders Velsignede, og arver det Rige, som var beredt, før Verdens Grundvold blev lagt. Ak, om du og jeg, et Øieblik efter at Herren haver kaldet os bort fra Jorden i Fred, maatte fremledes af Engle for hans Domstoel, og høre os frikiendte med denne venlige Tiltale: Kom hid, du troe Tiener! Du haver været troe over lidet, jeg vil sætte dig over meget. Gak ind i din Herres Glæde. - Intet Tungemaal har Ord til at afbilde de Bevægelser, hvoraf Sindet vil overvældes. Kun dette vide vi nu, at Christus, som i det jordiske Liv var de Troendes Haab, skal i det himmelske Liv altid være og forblive deres kiereste Lyst, deres store Fryd.

Men dette at vide, er vel en af mægtigste Opmuntringer for redelig sindede Christne til at vedblive i Haabets ubevægelige Bekiendelse. Aanders Salighed kan ikke indskrænkes til Beskuelse allene. De ere tænkende Væsener, og deres Glæde formeres ved Betragtninger, bestyrkes ved Grandskning over Guddommens Herligheder. At den høiste treenige Gud er viis og god, og mægtig uden Ende: at han er opløftet ved sine herlige Fuldkommenheder over al Indskrænkning og Forandring, med hvilken Styrke han formaaer, at skabe Verdener, at forstyrre dem igien, med hvilken Miskunhed han især har ordnet vore Tildragelser, medens vi levede paa Jorden, har frelst os fra mange skiulte Farligheder, har styret vore Handlinger til det nyttigste Øiemed; med hvilken grændseløs Medynk og Viisdom, han besørgede vor Redning fra evig Fortabelse

ved en Meglers Død. - O! Der er en tusindfold Overflødighed af slige Betragtninger at anstille.

Men dem alle skulde vi randsage med en frie og rigtig dømmende Forstand, som kan udvikle sine Begreber uden at opholdes ved Fordomme og Tvivl. - Her udstrømmer saligste Fryd af et Væld, som aldrig kan udtømmes. Milde Gud! Hvor meget er ikke det gode, du haver givet til den, som frygter dig. Mon ikke de Salige vilde udtrykke deres Tak paa en Maade, som haver Lighed med Skriftens Lovsange! De ville opmuntre hverandre, til at prise Forbarmeren af en bevæget Taknemlighed.

Og den, som engang har erfaret hvad det er at takke sin Gud af et rørt Hierte, vil nok indrømme, at dette inbefatter en vigtig Deel af den reneste Lyksalighed. Tænker endnu hvad det er herligt for en troende Christen, paa engang at see sig befriet fra Syndens Fristelser, fra Sorgers Anfald. De Trældoms Lenker, som Vellyst, Hovmodighed, Miskundelse, havde sammensmedet til at fængsle os med, ere sønderbrudte.

Ingen Fordom bedaarer Forstanden. Ingen ond Tillokkelse besnærer Hiertet. Villien er løsrevet fra de syndige Begieringer. Der er ei Strid tilovers imellem Kiød og Aand, ei Levning eller Spor af nogen hemmelig Ulyst til Dyd og Sandhed. Der høres ingen Bagtalelse, som krænker Sindet, og fornærmer Uskyldighed. Der udsperes intet Guk af det beklemt Bryst over Misunderes Had og Uvenners Efterstræbelser. Man ræddes ikke over sørgelige Tidender.

Man frygter ikke Velfærds Forliis. Omsider indflytter den himmelrene Siel i sit opvakte Legeme, og finder en prydet Boelig, som ikke betynges af de forrige Skrøbeligheder. Da klager den ei mere over Lemmernes Dorskhed, over Kræfternes Aftagelse, over Sygdomme, Hunger og Tørst. Da mørknes ikke det smilende Øie af en pludselig Taareflod. Alle de Svagheder, som her havde forvirret vor munterste Fryd, ere forjagede; al den mismodige Tvivlsomhed, som ofte nagede vort Inderste, og blev en Aarsag til mange Dages fortredelige Løb, er heel forsvundet.

Hvilket Haab, mine Dyrebareste! Og alt dette Haab haver Jesus uomstødelig bekræftet, i det han sagde: Fader, jeg vil, at de, som du haver givet mig, skulle være hos mig, hvor jeg er, at de maae see den min Herlighed, hvilken du haver givet mig, thi du elskte mig, førend Verdens Grundvold blev lagt. Til hvem

skulde vi da gaae hen uden til ham, at søge Trøst, Opmuntring, Vederqvægelse i vore Møisommeligheder? Det er jo ganske upaatvivleligt, at han allene haver det evige Livsens Ord. Under hvis Herredømme skulde vi heller begive os, for at beskyttes og ophielpes? Det er jo aabenbare, at hans Aag er gavnligst, hans Byrde let.

Hvilken Herre, uden ham, bør vi leve, skulle vi døe, bør vi tiene i Livet, forlade os paa i Døden? Det sees jo tydelig af alle anførte Beviser, at han, som Midler, af Faderen bestemt til Synderes Regiering og Frelse, for dem bør agtes at være den beste i begge Hensigter.

Er det end ikke i al sin Udstrækning og Klarhed kundgiort for os, hvad vi skulde være; saa vide vi dog, naar vi dog, naar han engang aabenbarer sig, at vi da skulde vorde ham lige, skulde see ham, saasom han er. Og paa denne Forvisning, som paa den fasteste Grundvold, havde Tvilling-Rigets udmærkede Printsesse befæstet sin Tillid, sin Troe, sin Frimodighed.

Med denne apostoliske Trøst pleiede Hun gierne at beslutte sine gudelige Samtaler. Nu er den fuldkommet i Hendes saliggiorde Aand. Hun faae ligesom vi igiennem et dunkelt Glas; nu seer Hun Ansigt til Ansigt. Hun kiendte sit Gode, ligesom vi, stykkeviis, nu kiender Hun det heelt. Christus har aabenbart sig for Hende. Hun er iført hans Lignelse. Hun boer i hans Paulun. Hun skuer hans Herlighed, og smager den. Nu er Hun udkommet af den store Trængsel, da Hendes Kiortel var tvættet reen, giort hvid i Lammets Blod: og Lammet føder Hende, ledsager Hende, til de levende Vandkilder: og Gud har aftørret al Graaden af Hendes Øine. O! Hvad haver Hun vunder ved vort Tab! Men hvorfor skulde vi ængstelig sørge over et Tab, som for Hende er bleven den største Vinding.

Hun æres mere ved en taknemlig Erindring af det gode, Hun har stiftet iblant os; af den Omhu og Kierlighed, Hun udviste for os; af de mange Velgierninger, vore Brødre og Søstre havde annammet af Hendes gavmilde Haand. Lader os stedse bevare denne Erindring i skiønsomme Hierter, at Hendes Navn, som det fortienner, maae være velsignet, endog hos den sildigere Efterslægt. Hun æres mere ved en omhyggelig Efterlignelse af de Dyder og Egenskaber, med hvilke Gud havde beprydet Hende, formedelst den herlige Kraft, som er nedlagt i Christi vor Frelsens saliggjørende Lærdomme. Vorder saaledes sindede, som hun.

Omgaaes i Herren efter Hendes Exempel, og eders Vandel skal vorde takkelig baade for Gud og Mennesker. O Gud! Hvad er din Miskunhed mod det Danske og Norske Folk ubeskrivelig stor, at du stedse har givet os Fyrster og Fyrstelige Personer efter dit eget Hierte. Behold os, o Herre! For Jesu Skyld den samme Naade og Velsignelse uformindsket indtil Jordan forgaaer, og Rigerne omstyrtes.

Hellige Fader! Hellige du fremdeles og altid vore Konger og Dronninger, vore Printser og Printsesser i din Sandhed; dit Ord er Dem Sandhed.
Amen.

Kilde

Det Kongelige Bibliotek

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Begravelsestale, Mindetale, Oplysningstiden, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/nicolai-edinger-balles-sorgetale-over-prinsesse-charlotte-amalie>